

Вразливість великого Бога

НАДІЙКА ГЕРБІШ

29 ЧЕРВНЯ 2022

Тільки зламаносерді знають, яким близьким буває Бог, коли болить.

Едвард Берн-Джонс, 1889 рік

24 лютого вісью майже кожної з наших емоцій став біль. Світ перевернувся з першим ранковим дзвінком, і все, що відбувалося потому, було і досі є позначене болем. Повномасштабне воєнне вторгнення, націлене на цивільних передусім, підірвало довіру до уявної демократизованої глобальної спільноти. Світ перестав бути лагідним. Плани зникли.

З'явилося інше: гостре відчуття несправедливості і власного безсилля. Дедалі сильніша туга розлуки — мій чоловік залишився вдома, коли ми з восьмирічною донькою і собакою переїхали до безпечного місця. Почуття провини за безпеку. Невигойна думка, що робиш недостатньо, навіть попри майже цілодобове волонтерство. Втрата вагітності на вісімнадцятий день війни. Прострочені болем листи від близьких. Щоденні новини про земляків, у яких відбирали майно, доми, домашніх тварин, руки, ноги, коханих, рідних, життя.

Потім, коли тижні розтягнулися на місяці і ми повернулися додому, щоби бути й служити разом, додалося ще одне щоденне джерело болю: спостерігати розкришені на щєбінь життя без досяжної перспективи довготермінового відновлення.

Ракет ставало більше. Ми частіше впізнавали імена в армійських некрологах. Західні колеги сповіщали про те, що наша війна потроху зникає з їхніх новин. Зрештою, для нас самих вона перестала бути новиною і стала натомість майже-звичністю. Так, ніби життя без сирен ніколи й не існувало.

Для світу кількість убитих українців почала перетворюватися на абстрактну політичну статистику. Для нас і досі кожна втрата — це кошовні люди, які дихали і перестали дихати. Як писав Тімоті Снайдер про мільйони жертв Голокосту: «Це число, як і всі інші, треба сприймати не як 5,7 мільйона — абстракцію, яку мало хто з нас може осягнути, але як одне життя, помножене на 5,7 мільйона разів». За кожною з одиниць множника — ще одна людина.

Втративши вагітність, я відмовилася назвати те, що трапилося, викиднем. Це не був «викидень». То була втрата маленької людини із серцебиттям і дрібними пальчиками; дитини, яку дуже любили і чекали. І це боліло нестерпно.

Побачивши фотографію м'якого коника, просоченого кров'ю, на платформі залізничної станції в Краматорську, де російська армія атакувала ракетами тисячі цивільних, що чекали на евакуаційні потяги, я думала про те, про що мовчала ця іграшка. Про певну маленьку людину, яку намагалися врятувати від геноциду. Про причину, чому та дитина вибрала саме цю іграшку і тримала її так близько. Про когось, хто подарував цю іграшку. Оказію, з якої з'явився цей дарунок. Мрії (їхати верхи на справжньому коневі?), спогади (дідусь, що гойдав дитину на коліні, весело іржучи, наче коник?), буденні ритуали (денний сон, що не наставав без улюбленої іграшки під щокою?). Про певне окреме, дане Богом, життя. У новинах не казали, чи вижила дитина, якій належав коричневий коник. Того дня на краматорській станції вбили понад п'ятдесят людей, серед яких були діти. Та фотографія — іще один доказ воєнних злочинів росіян проти українців. Але водночас вона розповідає історію невинної крові, яка досі волає до неба з іграшки на платформі.

Заклик бути вдячними — це заклик довіряти, що кожна мить нашого життя може бути названа шляхом, яким хрест веде нас до життя нового.

Історії очевидців, історії з новин, історії, які можна було лише уявити, щодня множили біль. Він був усюди. Біль увиразнював потребу в Бозі. І Бог теж там був.

Не як Бог обітниці щасливого життя, що настане колись, — у ті темні тижні навіть думка про можливість щасливого життя здавалася зрадницькою.

Не як Бог, який — одного дня — відновить усе поруйноване.

Не як Бог, який зробить так, щоб усе посприяло нам на добре.

Навіть не як Бог, який зцілює.

Він був там, близький, оприявлений. Зламаносердий. Він був не Богом, який забирав мій біль, щоби розчинити його в небутті й натомість подарувати амнезію, а Богом, який забирав мій біль, щоби узяти його Собі.

Втративши вагітність, я знала, що Ісус узяв немовля у Свої люблячі обійми до того, як я отримала таку нагоду. Але Він також обійняв нас у нашому горі — відчуваючи його, розділяючи його з нами. У ті миті щемкого болю я не шукала полегшення, надії, заспокоєння чи будь-чого іншого, на що Бог міг би замінити мій смуток — я шукала тільки Того, Хто мав тепер той біль у Собі. Зламаносердного Христа.

«Хрест є головним символом нашої віри, — писав Генрі Ноуен, — і запрошує нас відшукати надію там, де бачимо біль, і ствердити воскресіння там, де бачимо смерть. Заклик бути вдячними — це заклик довіряти, що кожна мить нашого життя може бути названа шляхом, яким хрест веде нас до життя нового». Я думала не лише про хрест як символ, а й про Ісуса, який був Словом і став Тілом, фізично розіп'ятим на тому хресті. Думала, що тоді, упродовж найчорнішої години в історії людства, цей Син Людський бачив лице маленького власника (чи маленької власниці?) коричневого коника, просоченого кров'ю, на краматорській залізничній станції, знав цілу його (чи її?) історію — і страждав.

Він також страждав, обіймаючи мене, заплакану і зболену, на лікарняному ліжку в країні мого прихистку, коли я оплакувала втрату вагітності, про яку просила Бога, щоби Він послав її і зберіг. Христос був зі мною там, і там Він був вразливим.

Бог став вразливим, створивши нас.

Він іще витре наші сльози — Він уже багато разів робив це раніше.

Господь Усемогутній, зберігаючи досконале єднання і спільність усередині Трійці, не мав потреби створювати людей. У Нього не було браку, дефектів чи недоліків, які треба було компенсувати чимось чи кимось. Він створив людей із надміру Своєї любові. Сам вільний і справедливий, Він дав людям свободу обирати й опції до вибору, але передбачив покарання за рішення, які несуть шкоду. Створивши покарання для тих, кого любив, Він також створив муку для Себе: Він хотів, щоб усі спаслися і ніхто не був позбавленим Його Слави. Пекло як місце розділення Бога й людини стало також місцем Його болю. А ми, улюблене Його творіння, стали місцем вразливості великого Бога. «Зіницею ока», яка постійно пече.

Ісус Христос зносив страждання на хресті з любові. Саме любов є тим, що робить і Бога, і нас, створених за Його образом, відкритими на біль. Генрі Ноуен стверджував, що «радість і смуток ніколи не розлучаються, втіха й печаль поєднані, а оплакування і танець є частинами єдиного руху». Любов тоді також невіддільна від болю. Біль веде нас на глибину, де ми, своєю чергою, знаходимо Бога, вразливого і зламаносердного Господа Всемогутнього.

Там, у тій Божій вразливості, я, люблена Ним, знаходжу зцілення. Не тоді, коли біль і страждання минулися, а в їхньому найгустішому триванні. Я ніколи не вибрала б собі тої темряви. Але опинившись у ній, я зустріла Христа. Як писала у «В'язничних листах» Коррі тен Боом, жінка, що пережила нацистські концтабори і втратила в них найближчих, «для дитини Божої нема ями настільки глибокої, щоб Ісус не був за неї глибшим».

Нема.

Старозавітні люди, не знаючи правдивого Імені Всюдисущого, віднаходили різні Його Імена у власних досвідах. Імена виявляли Його характер, але також були свідченням власної людської історії, пережитої разом із Ним. Бог-Цілитель приходив тоді, коли боліло. Бог-Утішитель — коли були сльози. Бог-Відповідь — коли питання стояло аж надто гостро. І тепер, у цьому сезоні мого життя, Ісус відкрився мені як Скорботний Друг зі світлом воскресіння в очах. Навіть зараз, поки досі болить, я довіряю тому воскресінню і знаю, що наша історія не завершилася. Знаю, що Він іще витре наші сльози — Він уже багато разів робив це раніше.

Колись ми знову зможемо сміятись і, може, навіть танцювати. Нам дуже потрібна буде ця радість, бо радість зміцнює і наснажує. Але часточка болю, який триває тепер, ніколи нас не полишить. Вона дозволить нам пам'ятати; поглиблюватиме й очищатиме нам серце, зішкрібатиме поверхівість, наближатиме до Христа й нагадуватиме, що любов не перестає ніколи. Відкриваючи нас, як і Бога, на біль, любов водночас коронує нас перемогою Того, Хто з любові поклав Своє життя і тим переміг смерть.

Сьогодні, дослухаючись до сирен у своєму місті, я думаю про те, що лише зламаносерді знають, яким близьким і яким переможним буває Бог із тими, кому болить.

НАДІЙКА ГЕРБІШ

29 ЧЕРВНЯ 2022